II

(Besluiten waarvan de publicatie niet voorwaarde is voor de toepassing)

COMMISSIE

BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE
van 11 april 2000
betreffende de steunmaatregelen van Duitsland ten behoeve van System Microelectronic Innovation GmbH, Frankfurt/Oder (Brandenburg)

(kennisgeving geschied onder nummer C(2000) 1063)

(Slechts de tekst in de Duitse taal is authentiek)

(Voor de EER relevante tekst)

(2000/567/EG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en met name op artikel 88, lid 2, eerste alinea,

Gelet op de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, en met name op artikel 62, lid 1, onder a),

Gelet op Verordening (EG) nr. 659/1999 van de Raad van 22 maart 1999 tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 93 van het EG-Verdrag [1], en met name op artikel 14,

Na de belanghebbenden overeenkomstig de genoemde bepalingen [2] te hebben aangemaand hun opmerkingen te maken, en gezien hun opmerkingen,

Overwegende hetgeen volgt:

I. PROCEDURE

(1) Nadat op 22 augustus 1996 in het „Handelsblatt" een bericht verscheen dat de deelstaat Brandenburg voornemens was aan System Microelectronic Innovation GmbH (SMI) in Frankfurt/Oder steun te verlenen voor een bedrag van 10 miljoen DEM, verzocht de Commissie op 2 september 1996 [3] en op 23 januari 1997 [4] om nadere inlichtingen. Ondanks dit verzoek ontving zij tot nog toe geen officieel bericht, laat staan een formele aanmelding door Duitsland. Over de steunmaatregel vonden ook verscheidene bijeenkomsten plaats tussen vertegenwoordigers van de Commissie en de deelstaat Brandenburg; deze laatsten konden de Commissie evenwel geen nadere gegevens verstrekken over de betrokken onderneming. Op 9 juni 1997 werd de zaak ingeschreven als NN-steunmaatregel nr. 80/97.

(2) Bij schrijven van 5 augustus 1997 [5] heeft de Commissie de Duitse autoriteiten medegedeeld dat zij besloten had ten aanzien van deze steun de procedure van artikel 88, lid 2, van het EG-Verdrag in te leiden. Deze mededeling werd gepubliceerd in het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* [6]. De Commissie veranderde het nummer van de zaak dienovereenkomstig in C 45/97. Bij deze gelegenheid werden de andere belanghebbenden aangemaand hun standpunt over deze zaak binnen één maand vanaf de datum van de publicatie bekend te maken.

(3) De Duitse autoriteiten reageerden op de inleiding van de procedure bij schrijven van 6 oktober 1997 (geregistreerd op 6 oktober 1997) en 29 januari 1998 (geregistreerd op 30 januari 1998). Nadere gegevens verstrekten zij bij schrijven van 28 november 1998 (geregistreerd op 5 januari 1999), 15 maart 1999 (geregistreerd op 16 maart 1999), 7 juni 1999 (geregistreerd op 9 juni 1999), 12 juli 1999 (geregistreerd op 13 juli 1999) en 29 juli 1999 (geregistreerd op 30 juli 1999). In het laatstgenoemde schrijven meldden de Duitse autoriteiten dat een nieuwe belegger was gevonden voor de SIMI-dochteronderneming MD & D en zij kondigden verdere details aan. Aangezien evenwel geen nadere gegevens werden verstrekt, stelde de Commissie op 1

[1] PB L 83 van 27.3.1999, blz. 1.
[2] PB C 352 van 20.11.1997, blz. 3.
[3] Brief D/52388.
[4] Brief D/50321.
[5] Brief D/6624.
[6] Zie voetnoot 2.

december 1999 bijkomende vragen aan de Duitse autoriteiten. Deze antwoordden op 23 december 1999. Daar de verstrekte gegevens nog altijd niet bleken te voldoen, stuurde de Commissie op 13 januari 2000 laatste vragen toe met de mededeling dat zij een definitieve beschikking zou geven op grond van de gegevens waarover zij beschikte. Op 7, 14 en 24 februari en op 6 maart 2000 overhandigden de Duitse autoriteiten voor het laatst gegevens over SIMI en MD & D.

(4) Van andere belanghebbende werd slechts een schrijven van 8 december 1997 ontvangen, dat op 23 december 1997 werd geregistreerd en waarin de beslissing van de Commissie tot inleiding van de procedure werd ondersteund. Dit standpunt werd de Duitse autoriteiten toegezonden. De Commissie ontving hun opmerkingen hierover bij schrijven van 21 juli 1998 (geregistreerd op 22 juli 1998).

II. **ACHTERGROND**

(5) Vóór de Duitse eenmaking was het VEB/Kombinat Halbleiterwerk Frankfurt/Oder met 8 500 werknemers op zijn gebied marktleider in de hele Comecon. De onderneming was vooral actief in de productie van maatwerkschakelingen. De onderneming was gevestigd in de huidige deelstaat Brandenburg. De oorspronkelijke naam van de onderneming, Mikroelektronik und Technologie Gesellschaft mbH (MTG), werd op 1 maart 1993 veranderd in Halbleiter Electronic Frankfurt (O) GmbH (HEG); HEG zou de belangrijkste commerciële activiteiten van MTG voortzetten. Op dezelfde dag werd een gemeenschappelijke onderneming met de Amerikaanse maatschappij Synergy Semiconductor Corporation (SSC) opgericht, die 49 % van de MTG-aandelen verwierf. Nog in januari 1993 verkocht MTG de resterende 51 % aan de Treuhandanstalt (THA) die de continuïteit van HEG ondersteunde met subsidies voor een totaalbedrag van 63 miljoen DEM. Op 1 december 1993 werd de naam HEG veranderd in System Mikroelektronik GmbH (SMI). Op 28 juni 1994 droeg de THA haar aandeel van 51 % over aan de deelstaat Brandenburg. Deze deelstaat belastte C & L Treuarbeit Deutsche Revision met het beheer van dit aandeel. Op 25 april 1997 moest SMI een faillissementsaanvraag indienen; de naam werd nu SMI i.G. (SMI in Gesamtvollstreckung). De faillissementsprocedure werd op 1 juli 1997 ingeleid. De onderneming telde toen nog 370 werknemers.

(6) SMI i.G. beëindigde haar werkzaamheden op 30 juni 1997. Op 29 januari 1998 zonden de Duitse autoriteiten gedetailleerde gegevens toe over de Gesamtvollstreckung-procedure. De curator besloot ervoor te zorgen dat de onderneming zou kunnen blijven werken en richtte daarvoor op 30 juni 1997 een afsplitsingsconstructie op onder de naam Silicium Microelektronik Integration GmbH Frankfurt/Oder (SIMI) met een kapitaal van 50 000 DEM om de economische activiteit voort te zetten met ongeveer 105 werknemers. Alle aandelen van SIMI behoorden toe aan SMI i.G. Op 1 juli 1997 richtte de curator een volle dochteronderneming van SIMI op, Microelectronic Design & Development GmbH (MD & D), die activiteiten zou ontplooien op de gebieden consulting, marketing, ontwikkeling en vormgeving van micro-elektronische producten en diensten.

(7) Op 29 januari 1999 deelde de Duitse regering de Commissie mee dat de subsidies van de deelstaat Brandenburg niet 67 miljoen DEM bedroegen, zoals was vermeld in een begin 1997 door de deelstaat Brandenburg ingediend ontwerp („concept book"), maar wel 70,3 miljoen DEM [7]. Volgens deze gegevens waren deze maatregelen toegestaan door het ministerie van financiën van de deelstaat.

(8) Nadien trachtten de deelstaat Brandenburg en de curator gezamenlijk SIMI te verkopen aan een particuliere belegger. In het kader van de privatisering wilde de curator de SIMI-aandelen en de activa van SMI i.G. aan Integrated Semiconductor Technologies GmbH (IST) verkopen; het koopcontract werd evenwel opgeschort, daar IST niet in staat was de randvoorwaarden ervan vóór 25 juni 1999 te vervullen.

(9) Toen de onderhandelingen met IST definitief mislukt waren, deelden de Duitse autoriteiten de Commissie op 29 juli 1999 mee dat er nieuwe onderhandelingen plaatsvonden met Megaxess Inc. (USA), een zakenpartner van IST. Deze werden met succes afgesloten, zodat SIMI werd verkocht aan Megaxess. Bij overeenkomst van 28 juni 1999 werden 80 % van de aandelen van MD & D verkocht aan Megaxess. De resterende 20 % werd door drie werknemers van MD & D gekocht. Met ingang van 14 juli 1999 heeft MD & D zowel de aandelen van SIMI tegen hun nominale waarde van 50 000 DEM verworven, als de roerende activa van SMI i.G. voor 1,7 miljoen DEM. Met andere woorden: de dochteronderneming nam de aandelen van de afsplitsingsconstructie SIMI, de vroegere moederonderneming, over, evenals de activa van de oorspronkelijke maatschappij SMI i.G.

III. **FINANCIËLE MAATREGELEN**

3.1. **Financiële maatregelen ten behoeve van SMI**

(10) Volgens de door de Duitse regering verstrekte gegevens heeft SMI financiële steun uit twee verschillende bronnen ontvangen:

THA

(in miljoen DEM)

Overzicht	
Investeringstoelage uit 1993	45
Liquiditeitstoelage	18
Verhuizingen in 1995 (niet nader gespecificeerd)	1,8
Totaal	64,8

[7] Wegens gebrek aan informatie had de Commissie in haar besluit tot inleiding van de procedure het precieze bedrag opengelaten en daarmee haar twijfel uitgedrukt met betrekking tot het exacte subsidiebedrag. Daarom hebben het besluit tot inleiding van de procedure en deze beschikking betrekking op de volledige subsidie van de deelstaat Brandenburg ten bedrage van 70,3 miljoen DEM.

Deelstaat Brandenburg

(in miljoen DEM)

Overzicht	
Vereffening van verliezen 1993-1997 door lening	70,3
Totaal	70,3

(11) De financiële maatregelen van de THA werden voor een bedrag van 63 miljoen DEM gebruikt voor investeringen en voor een bedrag van 1,8 miljoen DEM voor niet nader omschreven verhuizingen. De 70,3 miljoen DEM van de deelstaat dienden voor de vereffening van de verliezen van 1993 tot 1997. In totaal beliepen de financiële maatregelen derhalve 135,1 miljoen DEM.

(12) De deelstaat Brandenburg heeft zijn eisen in de faillissementsprocedure gemeld; de financiële steun van de THA werd niet teruggeëist.

3.2. **Financiële maatregelen ten behoeve van SIMI**

(13) De afsplitsingsconstructie had volgens de gegevens van de Duitse regering het genot van de volgende financiële maatregelen:

— Op 29 juli 1997 verleende de deelstaat Brandenburg SIMI een lening ten bedrage van 4 miljoen DEM om deze onderneming in staat te stellen de activiteiten van SIMI i.G. voort te zetten. De lening was beperkt tot 30 juni 1999 en de rentevoet lag 3 % lager dan de marktrente. Volgens de gegevens die de Duitse regering bij schrijven van 7 februari 2000 heeft toegezonden, was deze lening nog niet terugbetaald.

— Bovendien zou het verwachte negatieve bedrijfsresultaat van SIMI voor de twaalf maanden tot juni 1998, dat tot 1 miljoen DEM zou bedragen, worden gedekt door de Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben (BvS).

3.3. **Financiële maatregelen ten behoeve van MD & D**

(14) Daar MD & D volgens de inlichtingen van de Duitse autoriteiten geen steun heeft ontvangen of zal ontvangen, beperkt dit onderzoek zich tot de financiële maatregelen ten behoeve van SMI en SIMI.

IV. **BESLUIT VAN DE COMMISSIE TOT INLEIDING VAN DE PROCEDURE VAN ARTIKEL 88, LID 2, VAN HET EG-VERDRAG**

(15) Bij het inleiden van de procedure was de Commissie ervan uitgegaan dat de deelstaat Brandenburg in de jaren voor het begin van de Gesamtvollstreckung in 1997 tevergeefs had getracht SMI te privatiseren.

(16) Volgens de officieuze gegevens in het begin 1997 door de Duitse autoriteiten medegedeelde ontwerp („concept book") ontving de onderneming tussen 1993 en 1997 steun van de THA en de deelstaat Brandenburg voor een totaalbedrag van 131 miljoen DEM. Het bleef echter onduidelijk of de steun ten behoeve van SMI tot dat bedrag beperkt was. Omdat precieze inlichtingen ontbraken, kon niet worden uitgemaakt of een van de uitzonderingsregelingen van artikel 87 van het EG-Verdrag van toepassing was.

(17) Tot nog toe werden de Commissie ondanks haar aanmaning om een formele aanmelding in te dienen, nog geen officiële gegevens toegezonden waarmee de gedurende de laatste jaren aan SMI betaalde steun zou kunnen worden geanalyseerd. De Commissie wist evenmin iets concreets over de toekomstplannen met de onderneming.

Bovendien kon niet worden uitgemaakt of de middelen die de THA in 1993 ter beschikking heeft gesteld, een subsidie dan wel een lening waren. Daarom kon niet worden nagegaan of deze maatregel in overeenstemming was met de toen geldende Treuhandregelung van 1992 ([8]).

Hetzelfde geldt voor de lening van de deelstaat.

Bovendien kon de Commissie niet uitmaken of de verkoop van SMI (toen nog HEG) aan SSC in overeenstemming was met de mededingingsregels van de Gemeenschap.

(18) De Commissie drong er derhalve bij Duitsland op aan ([9]) haar alle nodige gegevens toe te zenden, zodat zij kan nagaan of de reeds betaalde en de toekomstige geplande steun stroken met artikel 92 (voortaan artikel 87) van het EG-Verdrag. Ondanks de aanmaning van de Commissie hebben de Duitse autoriteiten nog geen formele aanmelding ingediend.

V. **REACTIES VAN ANDERE BELANGHEBBENDEN**

(19) De Commissie ontving slechts één stellingname van andere belanghebbenden naar aanleiding van de inleiding van de procedure. De Swedish Electronic Component Manufacturers Association (SECA) vond het inleiden van de procedure gegrond, aangezien SMI wegens de steun een mededingingsvoordeel verwerft tegenover andere ondernemingen die op dezelfde markt actief zijn.

(20) De Duitse autoriteiten antwoordden dat zij niet kunnen reageren op de stellingname van SECA, omdat deze vereniging niet vermeld heeft over welke markt zij het had.

VI. **REACTIE VAN DE DUITSE AUTORITEITEN**

(21) In hun antwoord op de aanmaning van 6 oktober 1997 verklaarden de Duitse autoriteiten dat de subsidies van de THA aan SMI uit 1993 voor een totaalbedrag van 64,8 miljoen DEM gegrond waren op de tweede THA-regeling en daardoor in overeenstemming met het Gemeenschapsrecht waren. Over de lening van de deelstaat Brandenburg ten bedrage van 70,3 miljoen DEM werd evenwel geen informatie verstrekt. Bij hun schrijven van 7 februari 2000 verklaarden de Duitse autoriteiten dat deze lening was toegestaan tegen de normale marktvoorwaarden.

([8]) E 15/92; volgens deze regeling waren leningen toegestaan, maar geen subsidies.

([9]) PB C 119 van 17.4.1997, blz. 4 en 8.

(22) In hun aanvullend antwoord van 29 januari 1998 legden de Duitse autoriteiten uit dat het bij de financiële maatregelen ten behoeve van SIMI niet om steun kon gaan, aangezien SIMI als nieuwe onderneming niet kon worden beschouwd als zich in moeilijkheden bevindend. De communautaire kaderregeling voor reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden ([10]) is derhalve niet van toepassing.

VII. **BEOORDELING**

(23) De Europese halfgeleidersbranche kon zich tot 1995 verheugen in een snelle groei en hoge winsten. Vanwege de mondialisering van het productieproces en de grootte van de belangrijkste producenten in Europa en elders richten de voornaamste ondernemingen zich op de wereldmarkt. Toch is ook de handel binnen de Gemeenschap een belangrijke factor en er is een levendige mededinging op de markt. Daarom kunnen de maatregelen ten behoeve van SMI en SIMI de handel en de mededinging tussen ondernemingen op de markt van de halfgeleiders verstoren.

(24) Overeenkomstig artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag moeten de maatregelen afzonderlijk worden getoetst, aangezien zij uit overheidsmiddelen worden toegewezen en derhalve dreigen de mededinging te vervalsen, de handel tussen lidstaten te verstoren en de beleggers een voordeel te verlenen door hen van uitgaven te ontslaan die zij anders zelf moesten dragen.

(25) Uit de gegevens waarover de Commissie beschikt, blijkt dat beide ondernemingen gezien hun situatie als ondernemingen in moeilijkheden konden worden beschouwd. Zowel SMI als SIMI leed zwaar verlies toen de steun werd verleend. SMI werd nadien insolvabel en ging failliet. SIMI, dat van in het begin een volle dochteronderneming van SMI was met een zeer beperkt maatschappelijk kapitaal en zonder eigen activa, kon slechts functioneren door de activa van SMI te gebruiken tegen een maandelijkse vergoeding van 12 000 DEM. Hoewel SIMI een nieuwe rechtspersoon was, kon het in deze omstandigheden niet actief zijn onder de normale marktvoorwaarden en het moet dus worden beschouwd als een onderneming in moeilijkheden. Bovendien bleek het lang onmogelijk een belegger te vinden die de activiteiten van deze ondernemingen wilde overnemen. Tot slot stelde de Commissie vast dat de Duitse autoriteiten geen overtuigende bewijsstukken konden voorleggen waaruit blijkt dat SMI en SIMI geen ondernemingen in moeilijkheden zijn, hoewel zij hierom verzocht zijn.

7.1. **Financiële maatregelen ten behoeve van SMI**

(26) Ten behoeve van SMI werden de volgende financiële maatregelen genomen:

— Subsidies van de THA voor in totaal 64,8 miljoen DEM.

Volgens de inlichtingen van de Duitse autoriteiten berustten de financiële maatregelen van de THA op de tweede en de derde THA-regeling ([11]). Naar de mening van de Commissie waren deze THA-subsidies uit 1993 en 1995 voor een totaalbedrag van 64,8 miljoen DEM niet gedekt door deze THA-regelingen.

Behalve bij privatiseringen staan deze regelingen enkel leningen en garanties toe. In het geval van SMI waren de subsidies evenwel onderdeel van een verrichting waarbij de THA slechts 49 % van de aandelen van SMI aan SSC verkocht. Dientengevolge bleef de THA meerderheidsaandeelhouder van SMI. Volgens de Duitse autoriteiten werd de onderneming toen geprivatiseerd door de verkoop aan de particuliere belegger SSC. Zij stellen dat in de THA-regelingen niet wordt aangegeven of de overdracht van de meerderheid van de aandelen van een openbare naar een particuliere instantie een noodzakelijke voorwaarde is voor een „privatisering". Bovendien laat het EG-Verdrag op grond van zijn artikel 295 de regeling van het eigendomsrecht in de lidstaten onverlet. Ook een openbare eigenaar kan derhalve als belegger worden beschouwd. Dienovereenkomstig zijn subsidies verleend. Dus kon ook de hierboven vermelde verrichting worden beschouwd als een privatisering zoals bedoeld in de kaderregeling. Dienovereenkomstig zijn subsidies verleend.

Naar de mening van de Commissie kan deze overeenkomst niet worden beschouwd als een „privatisering" zoals bedoeld in de THA-regelingen.

Overeenkomstig deze regelingen werden subsidies bij een privatisering toegestaan, net vanwege de unieke en uitzonderlijke taak van de THA: de omvorming van een door de staat geleide planeconomie in een markteconomie ([12]). Dergelijke steun is evenwel slechts doelmatig, wanneer ondernemingen in openbaar bezit worden verkocht en de controle over deze ondernemingen aan particuliere beleggers wordt overgedragen. Onder deze omstandigheden impliceert het in artikel 295 van het EG-Verdrag vermelde beginsel dat het Verdrag de regeling van het eigendomsrecht in de lidstaten onverlet laat, niet dat iedere verkoop van aandelen in staatsbedrijven moet worden beschouwd als privatisering. In dit geval hield een openbare instantie een meerderheidsaandeel in de onderneming en de onbeperkte controle over haar activiteiten, terwijl slechts een minderheidsaandeel in particuliere handen was.

Derhalve kan de verleende steun ten bedrage van in totaal 64,8 miljoen DEM niet worden beschouwd als vallend onder de tweede en de derde THA-regeling.

Deze financiële maatregelen zijn dus niet gedekt door een toegestane regeling en moeten afzonderlijk worden beoordeeld in het kader van deze procedure. De THA bezat 51 % van de SMI-aandelen toen zij de subsidie verleende, maar verhoogde haar aandeel niet ten gevolge van de subsidies en de andere aandeelhouders leverden geen overeenkomstige bijdrage. De Commissie is van mening dat geen enkele private belegger onder deze voorwaarden een dergelijk bedrag zou hebben geïnvesteerd. Derhalve is deze

([10]) PB C 368 van 23.12.1997, blz. 12.
([11]) Respectievelijk E 15/92 en N 768/94.
([12]) Cfr. Beschikking van de Commissie betreffende de eerste THA-regeling, zaak NN 108/91.

subsidie staatssteun zoals bedoeld in artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag. Bovendien moesten deze maatregelen overeenkomstig artikel 88, lid 3, van het EG-Verdrag telkens van tevoren worden gemeld bij de Commissie. De Duitse autoriteiten hebben hun meldingsplicht niet nageleefd, aangezien de subsidies van de THA zijn verleend zonder voorafgaande toelating van de Commissie. De steun werd dientengevolge op onwettige wijze verleend.

— Lening van de deelstaat Brandenburg aan SMI ten belope van 70,3 miljoen DEM.

De Duitse autoriteiten beweerden dat deze lening werd toegestaan tegen de normale marktvoorwaarden. Toen deze lening werd toegestaan was SMI evenwel een onderneming in moeilijkheden met hoge verliezen en stijgende schulden. De Commissie gaat ervan uit dat geen enkele private financier onder deze voorwaarden een dergelijke lening zou hebben toegestaan. Bovendien moet erop worden gewezen dat de Duitse autoriteiten, ondanks de aan hen gerichte aanmaningen, geen overtuigende bewijsstukken hebben voorgelegd waaruit blijkt dat de deelstaat Brandenburg als een particuliere financier heeft gehandeld. Derhalve komt de Commissie tot de conclusie dat ook deze lening een steunmaatregel van de staat is zoals bedoeld in artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag. De steun werd verleend door het ministerie van Financiën van de deelstaat, maar werd niet aan de Commissie gemeld of door haar toegestaan. Evenmin is zij gegrond op een eerder door de Commissie toegestane steunregeling. Bijgevolg gold overeenkomstig artikel 88, lid 3, van het EG-Verdrag ook voor deze steun een meldingsplicht. Aangezien Duitsland niet aan deze verplichting heeft voldaan doordat het de steunmaatregel niet heeft gemeld, werd deze steun op onwettige wijze verleend.

7.2. **Financiële maatregelen ten behoeve van SIMI**

(27) Aan de afsplitsingsconstructie SIMI werden de volgende financiële maatregelen genomen:

— Lening ten bedrage van 4 miljoen DEM van de deelstaat Brandenburg ten behoeve van het pas opgerichte SIMI.

Deze was gebaseerd op een toelating uit 1997 van het ministerie van Financiën van de deelstaat. Ook deze lening moet worden beschouwd als staatssteun zoals bedoeld in artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag, aangezien geen particuliere bank of belegger financiële middelen zou hebben verleend aan een onderneming in moeilijkheden zonder kapitaal, zonder activa en zonder de vereiste garanties.

— Door de BvS betaalde compensatie ten bedrage van 1 miljoen DEM voor de verliezen van de twaalf maanden tot juni 1998.

Aangezien de BvS voor deze subsidie geen tegenprestatie kreeg, moet ook deze maatregel worden beschouwd als staatssteun zoals bedoeld in artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag.

(28) De Commissie wijst erop dat zij bij het besluit tot inleiding van de procedure tegen SMI i.G. alle reeds toegestane en toekomstige steunmaatregelen vermeldde. Toen steun werd verleend aan de afsplitsingsconstructie SIMI, was deze volledig het eigendom van SMI i.G. en een particuliere belegger kon niet worden gevonden. Aangezien er geen aanwijzingen zijn dat SIMI commercieel autonoom was van de volle moedermaatschappij SMI i.G., moet ervan worden uitgegaan dat SMI i.G. de afsplitsingsconstructie SIMI feitelijk controleerde. De maatregelen ten behoeve van de afsplitsingsconstructie SIMI kunnen bijgevolg ook worden beschouwd als maatregelen ten behoeve van SMI i.G., zodat deze ook vallen onder het besluit tot inleiding van de procedure. In hun schrijven van februari 2000 hebben de Duitse autoriteiten zich uitdrukkelijk aangesloten bij dit standpunt. Derhalve moeten deze steunmaatregelen in deze beschikking worden opgenomen. Overeenkomstig artikel 88, lid 3, van het EG-Verdrag moesten deze maatregelen worden gemeld. Door de steunmaatregelen niet te melden, heeft Duitsland deze verplichting niet nageleefd. Dientengevolge werden deze steunmaatregelen eveneens op onwettige wijze toegestaan.

VIII. **VERENIGBAARHEID VAN DE STEUNMAATREGELEN MET HET VERDRAG**

(29) Voorts moet worden onderzocht of de steunmaatregelen in aanmerking komen voor een uitzondering op het principiële steunverbod van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag. De Commissie heeft bovendien onderzocht of de uitzonderingsbepalingen van artikel 87, leden 2 en 3, van het EG-Verdrag van toepassing zijn. Op grond van de uitzonderingsbepalingen in artikel 87, lid 2, van het EG-Verdrag kunnen steunmaatregelen verenigbaar worden met de gemeenschappelijke markt. Deze steunmaatregelen zijn evenwel a) niet van sociale aard of verleend aan individuele verbruikers, b) niet bestemd voor herstel van schade veroorzaakt door natuurrampen of andere buitengewone gebeurtenissen en c) niet noodzakelijk om de door de deling van Duitsland berokkende economische nadelen te compenseren. De uitzonderingsbepalingen van artikel 87, lid 3, onder b) en d), van het EG-Verdrag zijn evenmin van toepassing, daar deze betrekking hebben op belangrijke projecten van gemeenschappelijk Europees belang en op de bevordering van de cultuur en de instandhouding van het culturele erfgoed. De Duitse autoriteiten hebben ook geen poging ondernomen de steun te rechtvaardigen met de hierboven vermelde argumenten.

(30) Gelet op de uitzonderingsbepaling van artikel 87, lid 3, onder a), van het EG-Verdrag heeft de Commissie er rekening mee gehouden dat de nieuwe Duitse deelstaten behoren tot de hier vermelde te steunen streken, waarin de levensstandaard abnormaal laag is of waar een ernstig gebrek aan werkgelegenheid heerst ([13]). Niettemin moet

([13]) N 464/93, schrijven van 22 april 1994 SG (94) D/5633; N 613/96, schrijven van 23 januari 1997 SG (97) D/488.

er eerst op worden gewezen dat, overeenkomstig punt 2 van de richtsnoeren inzake regionale steunmaatregelen ([14]), een individuele ad-hocsteunmaatregel ten gunste van één enkele onderneming op de mededinging in de betrokken markt een aanzienlijke invloed kan hebben, terwijl het gevaar bestaat dat het effect ervan voor de regionale ontwikkeling te beperkt blijft. Derhalve neemt de Commissie het standpunt in dat een dergelijke steunmaatregel de voorwaarden van de genoemde richtsnoeren inzake regionale steunmaatregelen niet vervult, tenzij het tegendeel wordt bewezen. De Duitse regering heeft op geen enkele manier bewezen dat een evenwicht tussen de resulterende verstoringen van de mededinging en de voordelen van de steunmaatregel met het oog op de ontwikkeling van een kansarme streek kan worden gewaarborgd. Bovendien zijn overeenkomstig punt 2, voetnoot 10, van de richtsnoeren voor regionale steunmaatregelen specifieke regels van toepassing voor ad-hocsteunmaatregelen ten behoeve van in moeilijkheden verkerende ondernemingen (kaderregeling voor reddings- en herstructureringssteun) en deze laatste worden niet als regionale steunmaatregelen beschouwd. De hierboven beschreven steunmaatregelen lijken voorts niet gebonden te zijn aan specifieke investeringen en moeten derhalve worden beschouwd als exploitatiesteun. Overeenkomstig punt 4.15 van de richtsnoeren voor regionale steunmaatregelen kan dergelijke steun slechts worden toegestaan mits hij i) door de bijdrage aan de regionale ontwikkeling en de aard ervan gerechtvaardigd is en ii) de hoogte ervan in verhouding staat tot de te verhelpen handicaps. Bovendien moet exploitatiesteun overeenkomstig punt 4.17 van tijdelijke aard zijn en geleidelijk afnemen. De Duitse autoriteiten hebben niet bewezen dat deze voorwaarden vervuld zijn. Aangezien enkele van deze maatregelen als investeringssteun kunnen worden beschouwd, moet het aandeel van de begunstigde in de financiering ervan overeenkomstig punt 4.2 van de richtsnoeren voor regionale steunmaatregelen daarenboven tenminste 25 % bedragen, om ervoor te zorgen dat de productieve investeringen levensvatbaar en gezond zijn. In onderhavig geval is ook deze voorwaarde niet vervuld.

(31) De steunmaatregelen van de BvS en de deelstaat Brandenburg ten behoeve van SMI en SIMI werden omschreven als herstructureringssteun, waarmee de rentabiliteit van een onderneming in moeilijkheden moest worden hersteld. Derhalve onderzoekt de Commissie in het bijzonder de uitzondering van artikel 87, lid 3, onder c), van het EG-Verdrag betreffende „steunmaatregelen om de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid of van bepaalde regionale economieën te vergemakkelijken, mits de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt daardoor niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad", aangezien de steun vooral de herstructurering van een onderneming in moeilijkheden beoogt. Dergelijke steunmaatregelen kunnen als verenigbaar met de gemeenschappelijke markt worden beschouwd indien de desbetreffende voorwaarden vervuld zijn. Deze voorwaarden zijn opgenomen in de communautaire richtsnoeren voor reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden ([15]), die sinds 1994 worden toegepast, en in het 8e verslag van de Commissie betreffende het mededingingsbeleid ([16]) over de voorafgaande periode. Overeenkomstig beide regelingen mag reddingssteun slechts worden verleend voor de periode (doorgaans niet langer dan zes maanden), die nodig is om een onontbeerlijk en haalbaar saneringsplan uit te werken; herstructureringssteun mag uitsluitend worden verleend op grond van een gepast herstructureringsplan.

([14]) PB C 74 van 10.3.1998, blz. 9. Overeenkomstig punt 6.1 van deze richtsnoeren toetst de Commissie de verenigbaarheid van de regionale steunmaatregelen met de gemeenschappelijke markt aan deze richtsnoeren zodra deze zijn vastgesteld.

8.1. **Steun ten behoeve van SMI**

(32) Een absolute voorwaarde voor ieder herstructureringsplan moet zijn dat de langdurige rentabiliteit en levensvatbaarheid van de onderneming binnen een redelijke termijn wordt hersteld op grond van realistische hypotheses met betrekking tot het toekomstige ondernemingsklimaat. Hoewel de Commissie talrijke schriftelijke aanmaningen en verzoeken om inlichtingen heeft toegezonden, hebben de Duitse autoriteiten nooit een herstructureringsplan ingediend, op grond waarvan de Commissie had kunnen nagaan of SMI binnen een redelijke termijn weer rendabel zou worden.

(33) Het lijkt zelfs alsof de financiële maatregelen van de THA en de deelstaat Brandenburg nooit gepaard gingen met een herstructureringsplan. Het voorgelegde ontwerp („concept book") kan niet worden beschouwd als een herstructureringsplan, aangezien het geen aan de Commissie officieel toegezonden informatie betreft, die een onderzoek van de steun mogelijk zou maken. De steun van de deelstaat Brandenburg werd uitsluitend als compensatie van verliezen verleend. Een dergelijke compensatie kan enkel in het kader van een herstructurering worden toegestaan om de onderneming te helpen bij de start. In dit geval werd echter met de steun waarschijnlijk een onderneming in leven gehouden, die anders van de markt zou zijn verdwenen.

(34) Daarenboven werd evenmin aangetoond of de overige voorwaarden van de richtsnoeren voor reddings- en herstructureringssteun vervuld zijn, in het bijzonder het vermijden van onaanvaardbare verstoringen van de mededinging en de noodzaak van de steun.

(35) Ondanks alle inspanningen kon uiteindelijk noch de rentabiliteit van SMI worden hersteld, noch het faillissement van de onderneming worden voorkomen.

(36) Aangezien de voorwaarden van de richtsnoeren niet vervuld zijn, kan voor de steunmaatregelen ten behoeve van SMI overeenkomstig artikel 87, lid 3, onder c), van het EG-Verdrag geen uitzondering van het steunverbod worden gemaakt. Op grond van de hierboven beschreven omstandigheden zijn zowel de subsidies van de BvS ten bedrage van 64,8 miljoen DEM, als de lening van de deelstaat Brandenburg ten bedrage van 70,3 miljoen DEM in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt.

([15]) Zie voetnoot 10. Deze richtsnoeren werden onlangs vervangen (PB C 288 van 9.10.1999, blz. 2). In punt 101, onder b), van de nieuwe richtsnoeren is evenwel bepaald dat niet gemelde steun wordt onderzocht op de grondslag van de ten tijde van de toekenning van de steun geldende richtsnoeren.

([16]) Zie alinea's 177, 227 en 228.

8.2. **Steun ten behoeve van SIMI**

(37) SIMI was opgericht om de activa van SMI i.G. over te nemen; het ging dus om een zogenaamde afsplitsingsconstructie. Normaal zijn de richtsnoeren voor reddings- en herstructureringssteun niet van toepassing op ondernemingen die zijn gegrond op activa, aangezien deze niet gebonden zijn aan de verplichtingen van de oorspronkelijke onderneming en dus niet kunnen worden beschouwd als ondernemingen in moeilijkheden. Uitzonderingen hierop vormen de afsplitsingsconstructies ([17]) in de nieuwe Duitse deelstaten, aangezien hierbij niet slechts de activa werden overgedragen, maar ook de volledige activiteit van de onderneming in „Gesamtvollstreckung" werd voortgezet. In het geval van deze nieuwe ondernemingen werd bij de toepassing van de vermelde richtsnoeren rekening gehouden met de enorme problemen die vooral het gevolg waren van kapitaalgebrek en verouderde installaties. Het verlenen van herstructureringssteun aan SIMI is derhalve gerechtvaardigd vanwege de historisch en economisch gezien uitzonderlijke situatie van de onderneming in de overgangsfase tussen een plan- en een markteconomie en gelet op de bijzondere rol van de BvS, de opvolger van de Treuhandanstalt. Het spreekt vanzelf dat deze uitzondering beperkt is tot de nieuwe deelstaten van Duitsland.

(38) Bij schrijven van 30 januari 1998 hebben de Duitse autoriteiten een herstructureringsplan voor SIMI ingediend. Daar dit plan evenwel slechts betrekking had op de periode vanaf de inleiding van de faillissementsprocedure voor SMI i.G. tot midden 1998 en voor de daaropvolgende periode geen planning werd ingediend, kan dit concept niet worden beschouwd als een haalbaar herstructureringsplan zoals bedoeld in de vermelde richtsnoeren. In de periode waarop het ingediende concept betrekking had, was het herstel van de rentabiliteit van de onderneming niet gewaarborgd. Het belangrijkste criterium van de reddings- en herstructureringsrichtsnoeren was derhalve niet vervuld.

(39) Aangezien geen particuliere belegger werd gevonden voor de overname van SIMI, kon de Commissie ook niet nagaan of de steun gepast was en of de belegger een aanzienlijk eigen bijdrage zou hebben geleverd voor het herstructureringsplan.

(40) Aangezien de voorwaarden van de reddings- en herstructureringsrichtsnoeren niet vervuld zijn, kan ook voor de steunmaatregelen ten behoeve van SIMI overeenkomstig artikel 87, lid 3, onder c), van het EG-Verdrag geen uitzondering van het steunverbod worden gemaakt. Op grond van de hierboven beschreven omstandigheden zijn zowel de lening van de deelstaat Brandenburg ten bedrage van 4 miljoen DEM, als de door de BvS verleende subsidies ten bedrage van 1 miljoen DEM in de zin van artikel 87, lid l, van het EG-Verdrag onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt.

([17]) Zie goedkeuringsbrieven van de Commissie van 16 april 1997 en 30 april 1997: Staatssteun nr. N 874/96 en NN 139/96 ten behoeve van UNlON Werkzeugmaschinen GmbH — schrijven D/3428 van 2 mei 1997; staatssteun nr. N 887/96 ten behoeve van FORON Haus- und Kuchentechnik GmbH — schrijven D/4047 van 28 mei 1997; zie ook de nieuwe richtsnoeren voor reddings- en herstructureringssteun, voetnoot 15.

IX. **TERUGBETALING VAN DE STEUN**

(41) Ervan uitgaand dat bij steunmaatregelen, die zowel onwettig zijn, als onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt, de effectieve mededinging moet worden hersteld, is in artikel 14, lid 1, van Verordening (EG) nr. 659/1999 bepaald: „Indien negatieve beschikkingen worden gegeven in gevallen van onrechtmatige steun beschikt de Commissie dat de betrokken lidstaat alle nodige maatregelen dient te nemen om de steun van de begunstigde terug te vorderen". Dienovereenkomstig beslist de Commissie dat Duitsland de steun van de ontvanger moet terugvorderen.

(42) Gelet op de recente veranderingen die de ontvanger van de steun betreffen, acht de Commissie het nodig nauwkeuriger vast te stellen wat de verplichting tot terugvordering van de steun inhoudt.

(43) Overeenkomstig de praktijk van de Commissie en de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, moet de steun worden teruggevorderd van de onderneming die deze werkelijk heeft ontvangen. Indien de ontvangende onderneming later werd verkocht, moet de steun worden teruggevorderd van de koper, ongeacht of in de verkoopsvoorwaarden al dan niet rekening is gehouden met de desbetreffende bedragen. Geen andersluidend beginsel van het nationale recht kan de onbeperkte toepassing van het Gemeenschapsrecht in de weg staan ([18]).

9.1. **Aan SIMI verleende steun**

(44) Voorzover deze beschikking betrekking heeft op de aan SIMI verleende steun, moet erop worden gewezen dat de SIMI-aandelen op 14 juli 1999 werden verkocht aan MD & D. Derhalve moet deze steun worden teruggevorderd van MD & D.

9.2. **Aan SMI verleende steun**

(45) Voorzover deze beschikking betrekking heeft op de aan SMI verleende steun, moet de lidstaat zich volgens de Commissie bij de correcte uitvoering van een beschikking van de Commissie gedragen als een particuliere financier en ten minste dezelfde zorgvuldigheid aan de dag leggen, als bij de invordering van bijvoorbeeld belastingschulden of schulden aan de sociale zekerheid. Het nationaal recht mag niet minder gunstig worden toegepast als bij een invordering op grond van louter nationale rechtsregels, en ook niet zodanig dat de inning onmogelijk of uitzonderlijk moeilijk wordt. In het algemeen betekent dit dat de lidstaat zich moet inspannen om de schulden in één keer te innen, en dat hij daarvoor alle beschikbare middelen moet gebruiken; daarbij moet hij mogelijk maatregelen nemen om de beschikbare activa van de schuldenaar te gebruiken voor de invordering of de onderneming in schulden op te heffen, wanneer zij de schuld niet kan terugbetalen.

([18]) Oordeel van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen van 21 maart 1991 in de zaak C-303/88, Italië/Commissie, Jg. 1991, blz. I-1433.

(46) Zoals bij iedere schuldvordering moet een lidstaat, die zich als een normale financier gedraagt, trachten te waarborgen dat er geen gevaar is dat de schuld wordt aangevochten of geannuleerd. Daarvoor moet hij alle nationale rechtsmiddelen inzetten, bijvoorbeeld bepalingen tot bestrijding van bedrog op kosten van financiers of vermoeden van afspraken voor insolvabiliteitsprocedures.

(47) Bij een opheffing van een onderneming ten gevolge van een insolvabiliteitsprocedure is het mogelijk of zelfs waarschijnlijk dat alle resterende activa van de onderneming worden verkocht. Een en ander hoeft niet per se bijzonder problematisch te zijn, aangezien de verkoop plaatsvindt onder toezicht van een curator, die in het belang van de financiers de grootst mogelijke opbrengst moet nastreven; daarbij moet de opbrengst van de verkoop van activa dienen om hun vorderingen te voldoen. Het is evenwel mogelijk dat de opbrengst van de verkoop van de activa niet volstaat om alle schulden van de onderneming te vereffenen en de volledige terugbetaling te waarborgen; derhalve is een opheffing van belang met het oog op de mededinging. Concurrerende ondernemingen, die mogelijk schade hebben geleden ten gevolge van de onregelmatige staatssteun, zullen de gelegenheid hebben de plaats van de opgeheven onderneming op de markt in te vullen en zelf de verkochte activa te verwerven om deze op efficiëntere wijze te gebruiken.

(48) Om te vermijden dat haar beschikking wordt omzeild en om te waarborgen dat alle verstoringen van de mededinging uit de weg worden geruimd, is de Commissie evenwel verplicht eventueel te eisen dat terugvorderingsprocedures niet worden beperkt tot de eerste ontvanger, en worden uitgebreid tot iedere onderneming die de commerciële activiteiten van de oorspronkelijke onderneming voortzet met gebruikmaking van de overgedragen productie-installaties, voorzover de omstandigheden van de overdracht bij elke partij erop wijzen dat de commerciële activiteit de facto wordt voortgezet. Zo kan worden nagegaan wat werd overgedragen (activa en betalingsverplichtingen, personeel, geconsolideerde activa), de verkoopprijs, de identiteit van de aandeelhouder of van de eigenaar van de eerste onderneming en de koper, het tijdstip van de overdracht (na het begin van de controle, na de inleiding van de formele onderzoeksprocedure of na het geven van de definitieve beschikking) en de commerciële aard van de overdracht. Dergelijke overwegingen gelden ook wanneer de economische bedrijvigheid in de loop van insolvabiliteitsprocedures wordt overgedragen.

(49) Na de inleiding van de procedure in deze zaak en kort voor haar definitieve beschikking vernam de Commissie dat de curator op 14 juli 1999 SMI-activa aan MD & D had verkocht. Het kan de bedoeling van deze verrichting zijn, deze activa buiten het toepassingsgebied van de beschikking van de Commissie te houden. Dit zou in tegenspraak zijn met de taak van de Commissie om te verhinderen dat haar beschikking wordt omzeild en met de taak van de lidstaten om ervoor te zorgen dat de verplichtingen op grond van een beschikking van de Commissie worden nagekomen.

(50) In onderhavig geval werden SMI-activa samen met SIMI-aandelen aan MD & D verkocht. De verkoop van de activa was nodig om het MD & D mogelijk te maken de activiteiten van SIMI over te nemen, aangezien SIMI de SMI-activa altijd had gebruikt en daardoor een voordeel van de steun genoot, die formeel aan SMI was verleend.

(51) De verkoop van de activa vond kort na 28 juni 1999 plaats, toen dezelfde beheerder 80 % van de aandelen van MD & D aan Megaxess en de resterende 20 % aan werknemers van MD & D had verkocht. Het ligt dus voor de hand dat al deze verrichtingen nauw met elkaar verbonden zijn en tot doel hebben alle activa die eigendom van SMI waren en door SIMI werden gebruikt, onder controle van de nieuwe aandeelhouders van MD & D te brengen, zodat deze worden gevrijwaard van de terugvordering van onwettig verleende staatssteun. In deze omstandigheden hebben de prijzen die respectievelijk betaald zijn voor MD & D-aandelen enerzijds en voor SMI-activa en SIMI-aandelen anderzijds, geen belang voor de beoordeling van de verrichting als geheel.

(52) De verrichtingen van 28 juni 1999 en 14 juli 1999 vonden plaats tijdens de onderzoeksprocedure. Met andere woorden: de activa van de moederonderneming en de aandelen van de volle dochteronderneming werden tijdens de lopende procedure en vóór het geven van een beschikking betreffende de steun die was verleend aan de moederonderneming en de dochteronderneming, overgedragen aan een volle dochteronderneming van de dochteronderneming. Megaxess, de andere kopers van MD & D en natuurlijk MD & D zelf waren ten volle op de hoogte van deze procedure en hadden er in elk geval rekening mee moeten houden. Ze hadden de Commissie ook kunnen verzoeken de mogelijke gevolgen van haar toekomstige beschikking voor MD & D te verklaren. Tot slot stelt de Commissie vast dat de Duitse autoriteiten in hun schrijven van 7 februari 2000 uitdrukkelijk hebben bevestigd, dat de onderzoeksprocedure niet enkel betrekking had op SMI en SIMI, maar ook op MD & D. Daarom acht de Commissie het noodzakelijk in deze beschikking duidelijk te stellen dat het begrip „ontvanger" niet enkel slaat op SIMI en SMI, maar ook op MD & D en iedere andere onderneming waaraan de activa van SMI, SIMI of MD & D zijn of worden overgedragen met het oog op het omzeilen van de gevolgen van deze beschikking.

X. **CONCLUSIE**

(53) Gelet op deze omstandigheden, stelt de Commissie vast dat zowel de subsidie van de THA ten bedrage van 64,8 miljoen DEM als de 70,3 miljoen DEM, die aan SMI en SIMI door de deelstaat Brandenburg werden verleend, evenals de lening van de deelstaat Brandenburg aan SIMI ten bedrage van 4 miljoen DEM en de subsidie van de BvS aan SIMI ten bedrage van 1 miljoen DEM, moeten worden beschouwd als steunmaatregelen, die voor geen enkele van de uitzonderingsbepalingen van artikel 87, leden 2 en 3, van het EG-Verdrag in aanmerking komen.

(54) De onwettige en met de gemeenschappelijke markt onverenigbare steun aan de onderneming moet worden teruggevorderd. De Gesamtvollstreckung van SMI mag de uitvoering van deze beschikking niet in het gedrang brengen. Bovendien moet de volledige, hierboven vermelde steun ook van MD & D worden teruggevorderd, aangezien deze onderneming aandelen van SIMI verwierf en SMI-activa aan haar werden overgedragen om de gevolgen van deze beschikking te omzeilen, of in ieder geval met dit effect. Tot slot moet de steun van iedere onderneming worden teruggevorderd, waaraan activa van SMI, SIMI of MD & D zijn of worden overgedragen met het oog op het omzeilen van deze beschikking.

(55) De terugvordering van de steun, met inbegrip van de achterstandsrente die verschuldigd is vanaf het moment van de uitbetaling, vindt plaats overeenkomstig de Duitse rechtsregels ([19]).

(56) Overeenkomstig de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen mag het desbetreffende nationale procedurerecht evenwel de door het Gemeenschapsrecht opgelegde invordering niet praktisch onmogelijk maken. Eventuele procesrechtelijke of andere problemen bij de uitvoering van de maatregel hebben geen invloed op de rechtmatigheid ervan ([20]),

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

De door de Treuhandanstalt betaalde subsidie voor een totaalbedrag van 64,8 miljoen DEM en de door de deelstaat Brandenburg toegestane lening voor een totaalbedrag van 70,3 miljoen DEM ten behoeve van System Microelectronics Innovation GmbH, Frankfurt/Oder i.G. (SMI) zijn niet verenigbaar met de gemeenschappelijke markt.

Artikel 2

De door de Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben verleende subsidie ten bedrage van 1 miljoen DEM en de door de deelstaat Brandenburg toegestane lening ten bedrage van 4 miljoen DEM ten behoeve van de afsplitsingsconstructie System Microelectronic Innovation GmbH, Frankfurt/Oder (SIMI) zijn niet verenigbaar met de gemeenschappelijke markt.

Artikel 3

1. Duitsland neemt alle maatregelen om de in de artikelen 1 en 2 vermelde onwettig verleende steun terug te vorderen van de ontvangers.

2. De terugvordering vindt plaats overeenkomstig Duits recht. Op de in te vorderen bedragen moet vanaf het moment van de uitbetaling tot de feitelijke terugbetaling rente worden aangerekend op grond van de referentierentevoet welke wordt gehanteerd voor de berekening van het nettosubsidie-equivalent in het kader van regionale steunregelingen.

3. In dit artikel slaat het begrip „ontvanger" op SMI, SIMI en Microelectronic Design & Development GmbH (MD & D), evenals op iedere andere onderneming waaraan de activa van SMI, SIMI of MD & D zijn of worden overgedragen met het oog op het omzeilen van de gevolgen van deze beschikking.

Artikel 4

Duitsland deelt de Commissie binnen twee maanden vanaf de kennisgeving van deze beschikking mee welke maatregelen zijn genomen om hieraan te voldoen.

Artikel 5

Deze beschikking is gericht tot de Bondsrepubliek Duitsland.

Gedaan te Brussel, 11 april 2000.

Voor de Commissie

Mario MONTI

Lid van de Commissie

([19]) Brief van de Commissie aan de lidstaten SG(91) D/4577 van 4 maart 1991; zie ook het oordeel van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen van 21 maart 1990 in de zaak C-142/87, België/Commissie, Jg. 1990, blz. I-959.

([20]) Zie oordeel in voernoot 19, punten 58 tot 63.